

INK DZ VNI KOI AČI

ČASOPIS ZA
ROMSKE TEME

Rado ide Rom
u Međimurje 04

Učenje nikada
ne iscrpljuje um 08

Iskustvo poučavanja
u OŠ Škurinje 12

INKLUZIVNI KOTAČ 5
Rijeka, svibanj 2023.

ISSN
2975-6367

NAKLADNIK
Udruga Ri Rock
Delta 5, Rijeka

ZA NAKLADNIKA
Jelena Martinčić

U IZRADI ČASOPISA
SUDJELOVALI SU
Matea Horvat
Josipa Komljenović
Ema Jurković
Luka Lakić
Matea Marchini
Vanesa Mazreku

TISAK
Riso i prijatelji

NAKLADA
200 primjeraka

Časopis se tiska
u sklopu projekta
Inkluzivni kotač,
uz financijsku
potporu Fonda za
aktivno građanstvo,
sredstvima Islanda,
Lihtenštajna i
Norveške u okviru
EGP-a.

Primjerci časopisa
su besplatni.

udrugarirock@gmail.com
inkluzivnikotac@gmail.com

ROM
HR

RI/ROCK

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

Cijele intervjuje poslušajte
na Mixcloudu Radio Rože
[mixcloud.com/RadioRoza/
playlists/inkluzivni-kotac](https://mixcloud.com/RadioRoza/playlists/inkluzivni-kotac)

INK
LUZ
IVNI
KOT
AČ

Dragi čitatelji!

Pred vama je peti broj časopisa Inkluzivni kотаč koji je nastao u sklopu istoimenog projekta koji omogućava Fond za aktivno građanstvo sredstvima Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP-a. Projekt provodi Udruga Ri Rock u partnerstvu s Romskom organizacijom mladih Hrvatske, a njegov je osnovni cilj jačanje građanske svijesti i angažmana u vezi romskih tema kroz inkluzivne prakse i poticanje pozitivnog diskursa o Romima i romskoj zajednici.

U provedbu projekta uključile su se Matea, Vanesa, Erdina i Valentina, novinarke romske nacionalnosti koje će kroz 16 radijskih emisija na riječkom radiju zajednice, Radio Roži, izvještavati o različitim romskim temama, ispričati pozitivne priče te predstaviti vlastitu zajednicu u nešto drugačijem svjetlu. Kako bi njihove pozitivne priče došle do čim većeg broja slušatelja moći ćete ih pratiti diljem Hrvatske jer se, osim na Radio Roži, emitiraju i na Radio Rojcu, Radio KLFM-u i Radio Kastvu.

Sve te emisije pretočene su u članke popraćene zanimljivim ilustracijama i dodatnim sadržajem. Tako je nastao časopis Inkluzivni kотаč koji upravo držite u rukama.

U ovom je broju Matea Horvat se ponovno dotakla povijesti Roma, ovoga puta u njihovoj najbrojnijoj sredini - Međimurskoj županiji. Za tu prigodu razgovarala je s jednim od vodećih hrvatskih stručnjaka za povijest Roma, dr. sc. Danijelom Vojakom. Saznajte dokle seže povijest Roma u Međimurju te kako je tekao suživot s neromskim stanovništvom.

Vanesa Mazreku ugostila je Anu Mariju Bešker, bivšu veleposlanicu koje se u koštac uhvatila s problemom romskog obrazovanja. U razgovoru saznajte tko joj je u tome sve pomogao te zašto samo poboljšanje na području odgoja i obrazovanja nije dostatno. Nastavno na taj razgovor, donosimo vam i iskustvo rada s romskom djecom u OŠ Škurinje.

Uživajte u čitanju!

Kako ide Romi u Međimurje

U ovom broju vraća nam se naša Matea Horvat s novim pričama iz romske povijesti! Budući da i sama dolazi iz Međimurske županije, zanimalo ju je više o tome kako je došlo do toga da je baš tamo danas romska manjina najbrojnija u Hrvatskoj. U istraživanju te teme pomogao joj je Danijel Vojak s Instituta "Ivo Pilar", znalac povijesti kojega smo već upoznali u prvom broju časopisa u kojem je skicirao opću povijest Roma.

Matea: Pozdrav svim čitateljima! Riješimo se odmah brojeva! Prema najnovijem popisu stanovništva (2021.) u Republici Hrvatskoj živi 17 980 Roma, iako se

neslužbeno procjenjuje da se taj broj penje i do 40 000. U Međimurskoj županiji Romi čine najbrojniju nacionalnu manjinu s oko 10 000 pripadnika, a naselja Parag i Piškorovec jedina su dva naselja u Hrvatskoj naseljena isključivo romskim stanovništvom. Štoviše, broj stanovnika u tim dvama navedenim naseljima čini trećinu ukupnog broja stanovnika romske nacionalnosti u Međimurskoj županiji. No, kako su Romi uopće stigli do Međimurja? Upomoć, Danijele, i dobrodošli!

Danijel: Pozdrav tebi i čitateljima, hvala na pozivu!

M: U prvom ste nam broju ispričali put Roma iz

starovjekovne Indije, pa preko 14. stoljeća kada sežu prvi zapisi o Romima na ovim područjima, sve do 18. i 19. stoljeća kada su u tijeku masovne seobe romskog naroda. Romi su, dakle, ovdje s hrvatskim narodom već sedam stoljeća! Danas bih se posvetila području gdje su najbrojniji. Recite nam otkad potječu prvi izvori o Romima na današnjem prostoru Međimurske županije?

D: Prvi izvori su nam iz 17. stoljeća, iako pretpostavljamo da su oni još ranije naselili to područje. Međimurje je bilo tranzitno područje u razdoblju kasnog srednjeg i ranog novog vijeka te ujedno strateški važno vojno

područje koje je bilo pod udarom Osmanlija. Romi su se tamo vjerojatno nalazili kao dio osmanlijskih vojnih trupa, ali isto tako nam izvori govore da su oni bili uključeni i u habsburške trupe u Hrvatskoj koja postaje dio Habsburške Monarhije u 16. stoljeću.

M: Ako se ne varam, Romi iz Međimurja razlikuju se od Roma iz ostatka Hrvatske?

D: Da. Ovi Romi o kojima smo dosad pričali su Romi starosjedioci. Oni su na hrvatska područja došli u prvim migracijskim valovima (od 16. pa čak sve do 19. stoljeća). Romi koji danas žive na području Međimurja su pak dio jedne skupine Roma koja je tijekom cijelog tog perioda živjela na području rumunjskih kneževina Moldavije i Vlaške. Oni su naselili te kneževine u 15. stoljeću te bili porobljeni, što jako malo znanstvenika zna, da ne govorim o široj javnosti! Njima je bilo kao robovima države, plemića ili Pravoslavne crkve zabranjeno govoriti romski jezik i koristiti romske običaje. Po tome se oni razlikuju od svih drugih romskih zajednica i zbog toga su oni postupno zaboravili romski jezik govoreći rumunjskim jezikom. Potom, ideje Francuske revolucije o slobodi, bratstvu i jednakosti su

u 19. stoljeću ostavile jak trag na rumunjske plemiće koji su posjedovali romske robove. Dio tih plemića se pobunio i uspio u rumunjskom parlamentu proglasiti emancipaciju, oslobođenje Roma sredinom tog stoljeća. Tada Romi iz Moldavije i Vlaške migriraju na šire područje Europe kao slobodni ljudi. Jedan krak tih migracija prolazio je Međimurjem u kojemu je dio Roma ostao živjeti. Zanimljivo, u izvorima ih pronalazimo i ranije, spominju se već u prvoj polovini 19. stoljeća u matičnim knjigama. Naime, u stvarnosti su procesi emancipacije i seobe počeli i prije službenog oslobađanja tih Roma. Međimurski izvori ih bilježe kao “koritare” ili “Cigane koritare” zato jer su izrađivali korita (posude za pranje) i bili izrazito cijenjeni obrtnici. Oni bi kupili dio šume i onda bi od te drvne građe proizvodili visokokvalitetna korita i druge kućanske predmete poput žlica, vilica i tanjura, prodavali ih lokalnim seljanima i tako privređivali za život. Te Rome mi danas nazivamo Bajašima prema nazivu rumunjskog dijalekta koji govore. Procjenjuje se da Romi Bajaši čine čak dvije trećine svih Roma u Hrvatskoj, iako ne postoje službene statistike.

M: Na koji su način oni dolazili na ta područja?

D: Izvori nam ne opisuju njihovo samo naseljavanje. Inače, kada govorimo o izvorima koji spominju Rome, njih su u pravilu pisali neromi: redarstvenici, općinski bilježnici, kotarski načelnici - vlasti i represivni organi. Oni su često s puno stereotipa i predrasuda pisali o Romima pa te izvore trebamo koristiti vrlo oprezno i kontekstualizirati ih unutar tadašnjih prilika. Dakle, ti izvori - matične knjige, novine, državni dokumenti - govore samo o romskom prisustvu, a ne kako su dolazili. Možemo pretpostavljati da su oni dolazili u karavanama koje vrlo vjerojatno nisu bile brojčano velike. Oni su se najčešće zadržavali na zemljištima koja su bila nenaseljena i u vlasništvu države, općine ili grada. Tu su u početku razvijali svoje šatore, a kasnije izrađivali svoje kolibe (posebno koritari). Ograničeni materijalni resursi imali su često za posljedicu da su ti domovi bili poprilično skromni. Nadalje, za stanovanje Roma u Međimurju posebno je važan grof Feštetić. Njegova je obitelj bila plemićka, s jako velikim zemljištem na međimurskom području. Grof Feštetić je u drugoj polovini 19. stoljeća imao, da se poetski izrazim, neobičnu fascinaciju Romima, njihovom kulturom, jezikom

u glazbom te im je dopuštao život na svojim posjedima.

M: Rekli ste da su Romi u Međimurju bili cijenjeni obrtnici. Kako je tekao suživot Roma i većinskog stanovništva do 20. stoljeća?

D: Suživot je u principu bio dobar, iako su postojala razdoblja u kojima su Romi bili više progonjeni, posebno u drugoj polovici 19. stoljeća i tijekom Drugog svjetskog rata. Romi su bili i česta žrtva ratova. Recimo, sve tamo negdje do kraja 17. stoljeća i Mira u Srijemskim Karlovcima, oni su na tom području Vojne krajine, pograničnom osmanlijsko-habsburškom teritoriju, u oba vojna tabora nerijetko korišteni kao vojnici, kao cijenjeni kovači itd. Glede Drugog svjetskog rata, već na njegovom samom početku područje Međimurja okupirala je Mađarska. Iako se ustaške vlasti nisu slagale s tim i nastojale su Međimurje inkorporirati u sastav svoje države, ono je do kraja rata ostalo dio Mađarske. Iz dostupnih podataka znamo da su Romi na tom području bili relativno manje progonjeni nego u ostalim okupiranim dijelovima nacističke Europe i njezinih saveznika, uključujući i područje Nezavisne Države Hrvatske. Oni su bili korišteni na području Međimurja kao prisilna radna snaga. Postoji

čak podatak da im je bilo zabranjeno voziti bicikl i držati pse! U jesen 1944. na vlast u Mađarskoj uz pomoć nacista dolaze Strelasti križevi koji započinju progon Židova, a s njima i drastični progon Roma. To se ponajviše vidjelo u masovnim deportacijama Roma u logore. Velik broj Roma s područja Međimurja završio je u logoru Komoran, utvrdi na granici Mađarske i Slovačke. Tu su bili i žene i djeca i stariji ljudi, nikoga se nije izuzimalo. Jedan dio njih umire uslijed gladi, bolesti, neadekvatnih uvjeta pa i slučajeva mučenja. U rano proljeće 1945. Sovjeti oslobađaju Mađarsku te značajan dio tih Roma uspijeva preživjeti rat i vratiti se na područje svojih sela. Eto, vidite i sami da su Romi često bili kolateralne žrtve tuđih ratova i politika, pa i genocidnih politika. Dakle, Romi na području mađarskog Međimurja i Baranje su, za razliku od velikog dijela Roma u NDH koje je zadesio i jasenovački logor, preživjeli rat. Imate jedan fascinantant podatak da je u prvom poslijeratnom popisu (1948.) gotovo više od polovine ljudi u socijalističkoj Hrvatskoj koji su se izjasnili kao Romi živjelo na području Baranje.

M: Hvala Vam što ste nam približili ovu temu Drugog svjetskog rata! Spomenuli ste prethodni put da biste

voljeli istraživati Rome u periodu socijalističke Jugoslavije. Imate li nam što reći o tome?

D: Ako uzmemo samo prostor Međimurja, tu su se odvijala dva suprotstavljena procesa. S jedne strane su se romska naselja sve više getoizirala, posljedice čega osjećamo i dandanas. Naime, mnoga romska naselja su odijeljena od ostatka naselja ili sela u Međimurju. S druge strane, socijalističke vlasti su pokušavale integritati Rome u svoje društvo. No, budimo posve iskreni, ta riječ "integracija" je u većini europskih država, bile one komunističke ili demokratske, podrazumijevala asimilaciju. Zbog toga se kod Roma Bajaša sve više gubio osjećaj za svoju kulturu, jezik i pripadnost narodu. Tadašnji Romi imali su problem neadekvatnog stanovanja i obrazovanja, s čime je na kraju povezana i slaba zapošljivost. Ali primjećuje se polagan pomak u procesu njihova obrazovanja, istina, vrlo skroman, no pomak koji se povećava sve do današnjih dana.

M: Recite nam za kraj jesu li tada formirana romska naselja kakva danas poznajemo?

D: U principu jesu, s manjim ili većim iznimkama.

Socijalističke vlasti nisu toliko kao vlasti u Republici Hrvatskoj polagale na politiku obrazovanja i integraciju uz očuvanje romske kulture, baštine, jezika itd. To je tek bilo u začetku tamo sedamdesetih i osamdesetih godina. Dakle, romska odijeljena naselja formiraju se tijekom socijalističkog razdoblja jer je politika “integracije” zapravo vodila do getoizacije. Nažalost, i dalje se Romi na području Međimurja i drugih dijelova Hrvatske suočavaju sa začaranim lančanim krugom neadekvatnog stanovanja, neadekvatnog obrazovanja i nedovoljne zaposlenosti. Usprkos svim naporima vlasti, pitam se do kada će to biti tako? Do kada ćemo gledati Rome u nedovoljno integriranim naseljima? Znatan dio Roma živi ispod svake razine ljudskog dostojanstva.

Ono što je vrlo bitno jest to da trenutno romska zajednica po prvi puta postaje subjekt promjena, a ne više samo objekt. Volio bih da tvoja djeca i još više tvoji unuci, Matea, kao mlade intelektualke u stvaranju, imaju puno kvalitetniji i integriraniji način života, s više svijesti o posebnostima vlastite kulture u odnosu na tvoje vršnjake i pretke. Jer upravo ste vi, po meni, ne budućnost nego sadašnjost promjena.

M: Uh, nadam se! Hvala Vam, profesore, i želim Vam svu sreću u daljnjem radu!

Razgovori su uređeni i prilagođeni tiskanom formatu. Cjelovite intervjue možete poslušati skeniranjem koda.

učelnije nikada ne iscjeljuje utro

U desetoj emisiji Inkluzivnog kotača Vanesa Mazreku nam predstavlja Anu Mariju Bešker, ženu iznimnog utjecaja na rješavanje problema u romskoj zajednici. S posebnim fokusom na odgoj i obrazovanje, sudjelovala je u mnogim projektima koji su omogućili romskoj djeci da iskuse čari edukacije. Osim toga, vokalna je u političkoj sceni u borbi za jednako pravo na edukaciju Roma i većinske populacije. Govori o svojoj ulozi u već spomenutoj Rinkluziji, ali i o brojnim drugim projektima i dobrim djelima za romsku zajednicu u Rijeci, ali i u ostalim krajevima. Kroz svoju dugu karijeru stekla je mnoga iskustva i došla do mnogo intrigantnih spoznaja te ih je podijelila s nama. Pročitajte!

Vanesa: Danas ćemo govoriti o obrazovanju, nečemu što iznova naši gosti uvijek naglašavaju kao jednu od ključnih stvari za bolji život romske populacije u Hrvatskoj, no obrazovanje je samo jedan dio priče koju će nam danas naša gošća ispričati. Danas ćemo govoriti i o predanosti i nesebičnom radu za bolje društvo. Naša gošća, gospođa Bešker, bivša je veleposlanica Republike Hrvatske, radila je u Pragu, Londonu, Washingtonu, Beču i Kopenhagenu. Također, bivša je članica Savjeta predsjednika Republike Hrvatske za vanjsku politiku i međunarodne poslove. Osim toga, ima preko deset godina iskustva kao volonterka i socijalna aktivistica u radu s romskom

i drugom djecom koja su socijalno ranjiva. Također u svemu ovome fokus joj je na promicanju odgoja i obrazovanja, što uključuje i upoznavanje s osnovama kulture i umjetnosti, ali i sredine i svijeta u kojem živimo. Ovo je bio skroman uvod u tako bogatu karijeru. Radili ste na veoma visokim pozicijama, a ono zbog čega smo Vas pozvali u našu emisiju je vaš rad s Romima. Za početak bih krenula od pitanja koje me najviše zanima, a to je kako ste se krenuli baviti pitanjima i problemima Roma? Što Vas je zapravo motiviralo?

Ana Marija: Mislim da postoji apsolutna podudarnost između moje profesije i mog rada u odgoju i obrazovanju romske i druge socijalno ranjive djece. Diplomacija je umijeće upoznavanja,

poštovanja, druženja, suradnje s drugima i drugačijima. Prema tome mislim da sam se samo iz jedne međunarodne sredine preselila u nacionalnu, malo etnički drugačiju. U diplomaciji postoji element pomoći ljudima bez obzira na to jesu li to građani vaše zemlje ili neke strane zemlje koji imaju neki problem ili žele doći u vašu zemlju kao turisti. Recimo da je taj humanitarni ili socijalni aspekt dio moje profesije, ali i mog osobnog interesa.

V: Lijepo! Vi ste zapravo spojili struku i nešto što Vam pričinjava zadovoljstvo.

A. M: Apsolutno! Ja zaista mislim da je za svakoga od nas velika privilegija moći pomoći nekome drugom. Ima jedna stara poslovice koja glasi: „Kad sretnoš nepoznatog čovjeka, napravi za njega nešto dobro jer ga možda više nikada nećeš vidjeti“. Bilo da radimo za nekoga nepoznatoga ili da radimo mjesecima i godinama s poznatom dječicom, to je stvarno jedno te isto.

V: Između ostalog, osmislili ste i hvalevrijedan projekt Educating and Integrating koji se provodi u OŠ “Škurinje”. Možete li nam nešto reći o njemu?

A. M: Projekt je počeo davno, 2011., kad je osnovana

udruuga za beskućnike i socijalno ranjive osobe „Oaza“. Tada je u dogovoru Grada i prve predsjednice Oaze, dr. Jasenke Duvnjak, dogovoreno da se krene s ljudima iz nužnog smještaja pa preko toga se došlo do romske djece. Tada je u OŠ “Škurinje” 20% djece bilo romske manjine i škola je bila izuzetno prijemčiva za tu vrstu aktivnosti, za dopunski program. Sve je počelo od Grada, od gospodina Obersnela, doktorice Duvnjak i od prvog volontera Danijela Vasilija. Bilo je strašno puno entuzijazma i puno želje i volje i mislim da smo zato i uspjeli.

V: Što biste istaknuli prema svom iskustvu na ovim programima kao glavni problem obrazovanja romske djece i mladih?

A. M: Mi smo kroz projekt stalno učili, zapravo smo razvijali program u hodu. Već u prvoj godini smo shvatili da je među dvadesetero naše djece u prva 4 razreda dvoje njih sjajno, a ostala djeca ne mogu još čitati. I onda smo ustanovili da su to dvoje sjajne djece od ranih godina bili u vrtiću. Shvatili smo da se zbog nedostatka ranog, predškolskog odgoja i obrazovanja stvara takav jaz između romske i neromske djece koji romska djeca, osim ako su izuzetno

talentirana i ako imaju izuzetnu podršku roditelja, jednostavno ne mogu preskočiti. Imamo malo primjera u kojima su naša djeca dobro napredovala, imamo nekoliko koji su završili srednju školu, uglavnom trogodišnju, imamo vašu kolegicu Erdinu koja je naš veliki ponos. Ali u suštini je potrebna velika snaga i velika podrška roditelja, a to je rijetkost.

V: Da, te prve godine su jako važne za formiranje djeteta i ako roditelj ne posveti dovoljno pažnje i dovoljno vremena to jednostavno ne uspije.

A. M: Tako je, u projektu smo prvo imali samo nastavu, zatim smo istovremeno počeli s kampanjom u Rijeci za ostvarivanje preporuka tadašnje Nacionalne strategije za uključivanje Roma, već tada je sasvim čvrsto stajalo u preporuci da romska djeca trebaju ići dvije godine u vrtiće. To, naravno, nije provedeno manje-više nigdje u cijeloj Hrvatskoj. Mi smo onda krenuli u suradnju s Gradom, posebno s Odjelom za odgoj i školstvo, i s direktoricom dječjih vrtića Rijeka. Dugujem beskrajnu zahvalnost i poštovanje gospođama Sušanji i Guštin koje su pokazale ogroman senzibilitet i volju da nešto naprave. Činjenica je da je Rijeka već kroz zimu 2014.

i 2015. napravila ogroman iskorak. Veliku pomoć u tome su nam pružili romski aktivisti iz Mihaćeve Drage jer su obišli romska naselja i popisali svu djecu. Tako je Dječji vrtić Rijeka mogao kontaktirati s roditeljima. Dječji vrtić Rijeka je 2015. upisao 38 romske djece. Prethodno ih je bilo troje ili četvero.

V: Možete li nam reći nešto više o samom projektu Educating and Integrating?

A. M: U projektu smo radili s djecom pet dana u tjednu od 13 do 17 sati. Osim poduke imali smo glazbenu radionicu

koja se zvala „Glazbena abeceda“ jedanput tjedno. Redovito smo djecu vodili svugdje: u kino, kazalište, obilazak grada, igraonice i različite radionice u Domu mladih. Imali smo odgoj i obrazovanje, kulturu, posebno glazbu, i imali smo tzv. zagovaračku platformu, iniciranu u Zagrebu, koja je okupila praktički sve predstavnike udruga socijalnog sektora koje se bave obrazovanjem, romskim i svim ostalim, koja je imala podršku pravobraniteljice za djecu gdje smo se zalagali za promjenu zakona koji se odnose na obrazovanje romske djece, da se ti zakoni

usklađe s nacionalnom strategijom. Naravno, imali smo i podršku UNICEF-a i drugih institucija. Roditelje smo pridobili tako da ih nismo zvali n roditeljske sastanke, već na “škurinjsku kavu” na kojoj smo s njima razgovarali o svemu i svačemu, najprije s majkama, a onda su se kasnije i očevi priključili. Također smo pomagali s raznim drugim stvarima, na primjer s problemima vida, mnoga romska djeca ne vide dobro. Osim institucija, strašno su nam pomogli pojedinci, upravo recimo doktorica Batinić, riječka oftalmologinja, nam je skupljala okvire za naočale

jer su za djecu bili skupi. Moji prijatelji u Zagrebu su skupili prve novce za prvo kazalište, prijatelji iz Nizozemske su skupili novce za pizzu i cipelice, tako da stvarno dugujemo beskrajnu zahvalnost svima njima jer bez njih projekt ne bi bio ono što je bio.

Obrazovanje je stvarno ključno za svakog čovjeka, ali romski je položaj toliko marginaliziran i toliko kompleksan. Ako promijenite jedan element još uvijek niste zapravo promijenili položaj Roma. Mi možemo za našeg dječaka učiniti sve da ode u srednju školu, ali ako on treba imati ujutro čistu košulju, a njegov dom, ako se može nazvati domom, nema struje 6 mjeseci, kako će mu majka oprati i ispeglati košulju? Dok se ne promijene simultano drugi elementi, marginaliziranom položaju Roma samo obrazovanje ne može pomoći, osim u pojedinačnim slučajevima. Možda to zvuči pesimistično, ali to je moj zaključak nakon što se deset godina time bavim.

V: Pa svakako to vidite iz neke šire perspektive. Ja zapravo nisam imala iskustva da vidim djecu da žive u tako lošim uvjetima.

A. M: Ako odete u romsko naselje onda zapravo vidite kako to izgleda. Mi smo se

6 mjeseci borili u projektu da ta romska obitelj dobije struju. U to vrijeme je gorilo 100 000 lampica na Trsatu, a u našoj sredini na periferiji grada je bila obitelj 6 mjeseci bez struje. To je stvarno nešto što nam ne služi na čast. Ali svakako služi na čast ljudima koji su pomogli. Moji prijatelji u Zagrebu su skupili novac, ali nam je jedna riječka privatna firma dala agregat da ta obitelj ima privremeno struju. Bez holističkog pristupa kompletnom tom položaju nećemo napraviti neke bitne pomake u položaju Roma.

V: Osim ovih službenih projekata, spomenuli ste mnoge prijatelje koji su vam financijski pomogli, ali vi ste samostalno osigurali financiranje za razne potrepštine u školi i za njihov svakodnevni život, za nešto što se podrazumijeva da imaju, a nemaju. Kako je to zapravo krenulo?

A. M: Ja dijelim svoje muke i svoje brige i svoju radost sa svojim prijateljima i pritom ponekad znam biti strašno naporna. Prvi izlazak u kazalište financirao je vrlo dragi prijatelj i kolega u Zagrebu, a onda mi je skupljao novce kad god smo imali neku dramu kao što je bilo ovo sa strujom. Prije nekoliko godina je moj prijatelj iz Nizozemske, ambasador Kees Nederlof,

bio kod mene u gostima i vidio koliko se mučim da nabavim novce za kupnju udžbenika srednjoškolicima. Nakon što se vratio u Nizozemsku javio mi je da on i Winfred žele dati donaciju da iskoristim za romsku djecu. Tako su Kees i Winfred postali donatori prije tri godine. Predložila sam da donaciju premjestite na Ri Rock i glazbene radionice. Bilo bi dobro da ta donacija ide za mlade glazbenike.

V: To su velike stvari, a Vi ste skromna gospođa.

A. M: Ja ustvari volim tu djecu kao svoju djecu. Meni je bilo najvažnije to što su se djeca osjećala sigurno, paženo i maženo u toj maloj prostoriji, i što su to doživljavali kao lijepo mjesto, što su rado dolazili tamo. Neka djeca su bila u produženom boravku, ali smo mi otišli po njih jer su oni radije bili s nama i učili. Najdraže mi je bilo što smo stvorili mjesto koje zrači toplinom i brigom i podrškom.

Razgovori su uređeni i prilagođeni tiskanom formatu. Cjelovite intervju možete poslušati skeniranjem koda.

THE
WATER

DRINK

1991

Iskustvo poučavanja

Naša Matea M., volonterka na izradi časopisa Inkluzivni kotač, bila je dio značajnog projekta koji se provodio u OŠ “Škurinje” i čiji je cilj bilo pružiti poticaj ranjivim skupinama učenika. Projekt podrške djeci iz nužnog smještaja i romskog naselja pokrenula je riječka Udruga Oaza 2011. godine kao pilot-projekt koji je kasnije narastao te se od 2014. do 2018. provodio, uz potporu Roma Education Funda, kao projekt “Obrazovanje i integriranje”. O njemu ste već mogli pročitati u razgovoru s Anom Marijom Bešker na prethodnim stranicama, a evo i Mateinog iskustva:

Osnovna škola “Škurinje” u suradnji s udrugom “Oaza” provodila je program “Obrazovanje i integriranje” koji je zamišljen kao dodatna nastava namijenjena romskoj djeci (pretežito Aškalije) i neromskoj djeci iz nužnog smještaja Grada Rijeke, stoga mi je zadatak bio poučavanje gradiva Hrvatskoga jezika, no po potrebi sam

poučavala i povijest i geografiju. Za svako smo dijete dobili mišljenje učitelja i/ili predmetnih nastavnika. U principu, jedini izazov na koji sam naišla bio je taj da se djeca od prvog do četvrtog razreda slabije služe hrvatskim jezikom, dok učenici petih i šestih razreda vrlo dobro barataju standardnim jezikom uz dodatnu vježbu izražajnog čitanja, a naglasak je kod učenika sedmih i osmih razreda bio na proširivanju vokabulara. Povijest i geografija uglavnom su se poučavale komentiranjem uzročno-posljedičnih veza i pomoću mentalnih mapa, što su djeca rado i odlično prihvatila.

Nakon što bismo obradili gradivo, ostavila bih učenike da samostalno rješavaju domaću zadaću. Smatrali smo dobrim da djeca pišu zadaću u ovom obliku produženog boravka umjesto da to čine kod kuće iz razloga što većina djece u svojem domu nema dovoljno dobre uvjete za rad, a na ovaj su se

način mogli direktno obratiti nastavnicu ako im je trebalo pojašnjenje u vezi zadataka te da tako i oni i mi dobijemo povratne informacije vezane za njihov napredak. Vodili smo evidenciju o njihovoj prisutnosti, a nakon svakih pet uspješno obavljenih zadataka ili napisanih zadaća, učenici bi dobili naljepnicu koju bi zalijepili na plakat sa svojim imenom.

Za svakih deset sakupljenih naljepnica, izabrali bi poklon. Kako ne bi dolazilo do preopterećenja učenika, najmanje dvaput tjedno izrađivali bismo plakate ili se na neki drugi primjeren način kreativno izražavali. Jednom mjesečno održavali smo terensku nastavu – posjet Gradini, kazalištu i slično kako bi učenici bili u doticaju sa sredinom i kulturom koja ih okružuje.

S roditeljima sam imala korektan odnos, a mnogi od njih pohvalili su inicijativu da se njihovoj djeci omogući dodatna nastava koja će im olakšati učenje,

pomoći pri razvijanju socijalnih navika – time jačati samopouzdanje i širiti kulturne i društvene horizonte, a sve s ciljem sprječavanja ranog napuštanja školovanja.

Posljedično, zabilježen je bolji školski napredak u odnosu na prethodnu školsku godinu, a djeca su samovoljno dolazila u za njih predviđenim terminima, ali i u dodatnim terminima.

Uz to što su se u sklopu ovoga programa djeca obrazovala, izdvojila bih i činjenicu da smo i mi, kao oni koji podučavaju, naučili štošta od njih; o njima i o njihovoj kulturi i upravo to dvosmjerno podučavanjem držim posebno važnim i vrijednim, a naročito iz razloga što se druženjem i uklopljavanjem u njihov „habitus“, vrlo lako mogu premostiti svi stereotipi koji su vezani uz nacionalne manjine općenito, a osobno nisam imala nikakvih poteškoća ili neugodnosti kako s djecom, tako i s roditeljima.

u OŠ
Škutinje

